

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo l gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino sprejema J. Krajec v Novem Mestu, dopise pa uredništvo.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Tovarna za izdelovanje sladkorja na Dolenjskem.

Precej let je vže preteklo od takrat, ko smo v „Dolenjskih Novicah“ pisali o veliki važnosti tako zvane kmetiško tehniške obrtnije, katere na Dolenjskem tako živo pogrešamo. Vže takrat smo naglašali, da bi bilo znabiti mogoče na Dolenjskem uvesti jedno najbolj pomenljivih vej kmetiške tehniške obrti, namreč izdelovanje sladkorja iz sladkorne pese. Železnico smatrali smo takrat se vé da, za prvi pogoj. Železnico danes imamo. Imamo pa tudi vže jako vzbujeno misel, vstanoviti na Dolenjskem tovarno za napravo sladkorja.

Gospod Šindler (rojen Čeh) jeden inženirjev, kateri so našo dolenjsko železnico merili ter izdelovali, je bil v svojem času inženir neke sladkorne tovarne v Šleziji. Ta gospod, skušen v styari, je prepričanja, da bi se na Dolenjskem prav dobro obnašala sladkorna pesa, iz katere bi sladkor izdelovali. Gospod je toliko ynet za stvar,

da je naročil iz Šlezije seme najboljše sladkorne pese, ter jo razdelil med veleposestnike (grajščake) po Dolenjskem, da vže precej letos poskusijo s pridelovanjem sladkorne pese. Da se pa za reč tako zanima ta gospod, ni vzrok samo kakovost naše zemlje, ki je za pridelovanje sladkorne pese prav pripravna, marveč posebno še to le. Ranjki, pač blagi posestnik grajščine v Zalogu (Breitenau), gospod Alois Schiebel, je bil prej, ko je navedeno grajščino kupil, ter se na njej naselil, v Šleziji soposestnik tovarne za izdelovanje sladkorja. Kot tak bil je v stvari tudi on jako skušen; pa je res tudi on sklepal, da bi se morala pri nas sladkorna pesa z veliko gospodarsko koristjo pridelovati. Da bi se o tem prepričal, napravil je z njo na svoji grajščini v Zalogu poskušnjo, katera se je skozi in skozi dobro obnesla. Ne le, da je pridelal zadosti pese na obsejanem prostoru, marveč bila je tudi prav bogata sladkorja, kar je preiskava, izvršena na Dunaju, dokazala.

Prvi pglavitni pogoj za uvedenje sladkorne obrti, to je za napravo sladkorne tovarne na Dolenjskem, imamo. Jeden je pravi svet v zvezi

PODLISTEK.

Sirota.

(Konec.)

Franceljnu se je v samostanu dobro godilo; prav nič si ni želel povrniti se na svoj dom. Tu je bil vedno vesel, z vsem preskrbljen, ničesar mu ni manjkalo. Neki star pater ga je jel učiti latinski brati, sčasoma tudi pisati, in še več. Naučil se je že precej, in čim bolj se je učil, tem bolj ga je veselilo, da bi se naučil še kaj novega. Ker je pokazal dobro glavico, poslali so ga v šolo.

Tu je pokazal, kaj zna; bil je priden, pa tudi nadarjen, in pri vsem tem moder in pameten, vzgled sošolcem. Leto za letom se je pomikal v višje razrede; vse mu je šlo srečno izpod rok. Oče in mačeha sta skoro popolno nanj pozabila. Dobila sta družega sina, na katerega sta obračala vso svojo skrb. Ker sta vedela, da je Francelj y

samostanu z vsem preskrbljen, bila sta vesela, da ga ni bilo doma. Se le ko je stopil v višje šole, jela sta se mu kazati nekoliko bolj prijazna.

Neka zimo pa Francelj nenadoma zvé, da so oče umrli. Bil je jako potr, čeprav se mu rajni nikoli ni pokazal pravega dobrotljivega očeta.

Na počitnice je hodil v samostan, ki mu je postal res pravi dom; zato ni čuda, da je takoj, ko je dosegel zadostno starost, poprosil, da bi ga preoblekli v redovno obleko. In Francelj je šel na tuje v drug samostan, kjer so ga oblekli in mu dali ime brat Pavel. Bil je neizrečeno vesel.

Domov ga prav nobena reč ni vlekla; mati in oče sta že počivala v grobu; mačeha pa je imela svojega sina, njega pa je sovražila iz celega srca.

Toda ni jej šlo po sreči. Kmalu potem, ko jej je mož umrl, jelo je vse pešati. Saj ni znala nič gospodinjiti, nič delati in poskrbeti v hiši. Prodali so jej hišo, in ona je morala iti s svojim nedoraslim sinom križem sveta. Od tedaj njen

s pravim podnebjem, kar daje skupno peso prave kakovosti. Drugi je pa železnica, po kateri se bode izplačalo peso tudi iz bolj oddaljenih krajev k tovarni privažati, zgotovljeni sladkor pa po ceni odvažati. Manjka nam pa še vedno dvoje; še dva pogoja morata biti izpolnjena, da se sladkorna obrt pri nas istinito vdomači. Jedno imenujemo pravo ter v zadosti veliki meri izvrševano pridelovanje pese, drugo pa — denar za podvzetje. Za najmanjšo sladkorno tovarno treba je vsaj pol milijona kvintalov pese na leto, da se izplača. Za zgrajenje najmanjše sladkorne tovarne treba pa tudi 800.000 do jeden milijon goldinarjev. Vsak bi mislil, da bode gotovo veliko težavnejši potreben denar za podvzetje skupaj spraviti, kakor pa zadostno množino pese pridelati. Ali temu prej ko ne, ne bode tako, marveč ravno nasprotno. Nikakor ni namreč potrebno, da se za sladkornico, sploh za celo podvzetje potrebni denar doma skupaj spravi. Kakor hitro je zagotovljena potrebna množina prave pese, je tudi za podvzetje potreben denar zajamčen. Res, da tuj denar izvira pred vsem od tam, kjer je sladkorna obrt vže danes udomačena; ali za dolensjske kmetovalce je pa konečno, vsaj za začetek, zelo vse jedno, se li sladkornica zgradi iz domačega ali pa tujega kapitala.

Prva in poglavitna stvar nam je in nam mora biti ta, da se tovarnica sploh vstanovi, kajti potem bode našemu poljedelstvu pot odprta, da bomo dobivali veliko večje dohodke iz pridelovanja sladkorne pese, kakor pa iz pridelovanja žita. In zato si moramo dolensjski kmetovalci pač le želeči, da bi dolensjska sladkorna tovarna vže kmalu stala. K temu pripomogli bodemo pa dolensjski kmetovalci največ sami s tem, ako se bomo

požurili, za tovarno zadosti in prave pese pridelovati. Po kaki poti se bode to v roke vzelo, je pač stvar bodočnosti. Za danes pozdravljati zamoremo z veseljem novo misel, katero naj Bog blagoslovi.

Razglas.

Podpisani zasnoval sem že lansko leto nekako „prvo slovensko rudarsko in rudninsko podjetje“ in priglasil isto v posebnem inseratu.

Inseratu prijavilo se je precejšno število udeležnikov, kar pričuje, da je bila moja namera praktična in potrebna. Vender sem iz dotičnih oglasov izprevidel, da se moja misel še tu in tam ni popolnoma razumela, kar jedino prihaja od tod, da v tesnem obsegu inserata o tacih zadevah ni mogoče tako obširno govoriti, kakor bi bilo napominani stvari koristno.

Zategadel sem si namenil to zadevo prijaviti še v posebnem razglasu in na širje razodeti svojo namero, da se bomo lože razumeli.

V prvi vrsti je mojemu zapričetemu podjetju namen ta, da se mi morebiti posreči, najti novo pot, kako bi se našemu domačemu pešajočemu blagostanju pomagalo nekoliko na noge, to se pravi, da podam svojim rojakom priliko, da se tudi v stroki rudništva okoristijo, v kolikor in kjer je to ravno mogoče.

V naših zemljah, kakor sem se osebno prepričal, nahajajo se še tu in tam mineralne tvarine, ki utegnejo imeti neko trajno denarno vrednost, katerih pa nikakor ni mogoče izkoristiti, ako ostanejo tuje rudništva in tudi rudninske obrti večjim ljudem. Da se tu in tam marsikdo zanima za rudništvo in tudi mnogo novcev potrosi

pastorek Francelj ni ničesar več zvedel o njej. Postal je mašnik, pater Pavel. Ko je opravil Bogu prvo daritev, veselili so se mnogi ž njim tega dne, a sorodnika ni imel prav nobenega, ki bi se ž njim veselil.

Služboval je v različnih krajih in mnogo in uspešno deloval v svojem poklicu. Nekdaj ga pokliče samostanski cerkvenik, naj gre previdet beračico, ki je ob poti opešala in najbrže ne bo več dolgo živela. Pater Pavel hiti, da ne zamudi važnega opravila.

Bila je beračica v silno revnem stanju, sestradana, opešana, popolnoma zanemarjena. Na patrovo prošnjo so jo prenesli v bližnjo kočo, da si opoči. Duhovnik jo je vsaki dan obiskoval in tolažil. Povedala je mnogo iz svoje preteklosti in Pavel je spoznal v tej ženi svojo — hudo mačeho, ki ga je pregnala iz domače hiše.

Razodel se jej je, da je on njen pastorek Francelj, ki jej je vže davno vse odpustil. Žena

je bila jako prestrašena, ko je to slišala; a ob enem se je veselila, ker je dobila odpuščenje od tistega, kateremu je na svetu toliko bridkih ur naredila. Izročila mu je v oskrbovanje še svojega pravega sina, Pavlovega polubrata, ki je daleč od tod v neki tovarni služil kot delavec. Kmalu potem je mirno zatisnila na veke svoje oči.

In pater Pavel je jokal po svoji hudi mačehi, odpustil jej je vse, ker vedel je, da se je že mnogo pokorila za vse one krivice, katere je njemu prizadela. Pognala je njega iz domače hiše, njo so pa drugi; on je dobil srečno zavetje, ona pa se je klatila okoli zapuščena od vsega sveta. Da, pater Pavel je bil srčno hvaležen svoji mačehi, da ga je pregnala z doma, ker prepričan je bil, da bi sicer nikoli ne postal to kar je bil. Iz nesreče je vzrastla zanj najlepša sreča; zato je rad ponavljal tisti pregovor, ki pravi: „Človek obrača, Bog pa obrne!“

za to, je vže kaj starega, saj le prerado dostikrat mika človeka to, kar leži skrito globoko pod zemljo. Toda žalostne izkušnje kažejo, da je večina za rudarstvo unetih ljudi žrtvovalo celo svoje premoženje in vse za slepo upanje, kar nekako „čez noč“ obogateti, le vsled tega, ker jim ni bilo dovolj potrebne previdnosti za izkušnje, še več pa, ker niso razpolagali čez dosti poznavanja onih tajnosti, ki se skrivajo v sestavi rudnin.

V kolikor se mi more posrečiti, da krenem s pomočjo podatkov na praktično stezo, v naprej ne morem obetati, vsakako pa tukaj javno v prid vsacega deležnika izrečem, da ne bodem dajal nikomur povoda, udajati se slepim nadam in bodem samo na podlagi treznega prevdarka in dognanih preskušenj povedal vsikdar stvarno svoje mnenje.

V prvo samo prijazno povabim vsakogar, ki ima ali v svojem lastnem zemljišču kake mineralne tvarine, ali pa da so mu znane slučajno, naj mi jih pošlje v pregled in v poskus; na to se bode videlo, kaj je mogoče storiti. Občevati hočem z vsakim po prijateljski in kakor stvar sama na sebi zahteva in sicer ali pismeno ali ustmeno. Pri tej priliki se bodedo tudi pogovorili gledé obrta, kjer in kakoršen bode mogoč. Morda bode mogoče kaj posebno dobrega in koristnega ustanoviti, od česar bodo še celo pozni rodovi imeli dober dobiček in stalno korist. Samo toliko moram opomniti, da se meni nasproti vede vsakdo odkritosrčno in brez zvijače, ker le z odkritosrčnostjo in poštenostjo dá se doseči pravi blagoslov. Slepirstva in zavratnosti ne poznam in odbijam vže naprej vsako mogočo zlobno sumničenje, kokoršno se vedno rado oprijemlje novih važnih idej; trezno in pošteno hočem dosežati svoj namen, ki mora prinašati slednjemu korist, kdor mi bode dal na roko prave vrednostne podlage v mineralijah.

Za poskušnje trebam, da se mi pošiljajo bodisi rude ali tudi druge mineralije v množinah od 2—5 kilogramov in sicer poštnine prosto. Kedor pa želi z menoj osebno občevati, naj mi to vsikdar natančno teden dni naprej naznani in sicer pod poštnim zavitkom.

Torej na noge in resno zanimanje, korist ne bode izostala; in ako bode temu ali onemu prinašala v skrajnem vsaj toliko, da si opomore na davkih in vsakdanjih potrebščinah, gotovo je tudi to vže nekaj. Vsaj narašča pri nas od dné do dné potreba, da si gmotno pomagamo, kjer je količkaj mogoče, da bi nam ne bilo treba izseljevati se v tolkem številu v druge kraje, ali prodajati zadolžena posestva ob vsaki še tako neugodni priliki. Lotimo se dela in poskusimo, v malem začnimo, morda nam dá Bog srečo, da pridemo do velicega.

V Kamniku meseca aprila 1894.

Ivan Fajdiga.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

V državnem zboru se razpravlja mnogo o volilni reformi. Izmed slovenskih poslancev sta govorila Vošnjak in Šuklje. Prvi se je potegoval posebno za osnovo slovenske gimnazije v Celju, katere se Nemci z vsemi silami branijo. Tudi Šuklje je to omenjal; a med drugim je spregovoril nekaj takih besedij, ki niso v čast slovenskemu narodu, katere bodo med nasprotniki našimi vzbudile marsikako sumničenje. Poslanec Šuklje se pač drži svoje stare navade, da je sedaj na tej, sedaj na oni strani, govori vselej mogočno, a časih se mu ponesreči in njegova mogočnost se spremeni v smešnost.

Nemški poslanec Foregger je odgovarjal slovenskima glede celjske gimnazije. Ume se, da se je protivil nje ustanovitvi. Pokazal je, da liberalni Nemci res nimajo pojma o pravici, ker rekel je očitno, da jednakopravnost narodov je nepravilna in nezmiselna, da slovenski jezik ni sposoben, da bi se vvel v gimnazije. S takimi ljudmi se boriti, je brezuspešno. Sploh je veliko vprašanje, se bode li ustanovila celjska gimnazija, ker Nemci silno rujejo zoper njo, celo posebne shode v ta namen sklicujejo.

Mladočehi so se bojda do dobra sprli med seboj in najsilovitejši so že iz kluba izstopili.

Na **Mažarskem** so se te dni godile neverjetne reči, katerim se je čudil svet, kako je kaj takega v kaki državi sploh mogoče. 1. aprila so pokopali slovesno revolucionarja Košuta s takimi slovesnostmi, kakor se niti vladarji ne pokopujejo. Čeprav je bil luteran in framon, tirjali so vendar v nekaterih krajih, da se je zvonilo v katoliških cerkvah in da bi se v njih zauj maševalo. Kdor se je temu upiral; razbili so mu okna. Godile so se mnoge in velike surovosti; Mažarji pa sedaj pišejo, da ni bilo nobenih izgredov. Takih veleizdajskih govorov Avstrija z Ogersko ni še doživela, kakoršni so se govorili povodom Košutove smrti in njegovega pogreba. Povdarjalo se je, da Košut je sicer pokopan, a njegova revolucionarska, protiaustrijska načela še žive in se razvijajo. Neki Herman je rekel kar naravnost, da zato, ker cesar ni poslal palme v spravo na Košutov pogreb, je boj neizogibljiv. Torej cesar naj bi slednjič odpuščanja prosil najhujšega svojega sovražnika, ki se je svoje dni predrznil njega odstaviati od vlade. Sin Košutov, katerega Mažarji kot svojega vladarja nazivajo že Košuta II., odgovarjal je tako, kakor bi se že čutil mažarskega kralja ali pa vsaj kraljevega princa. — Na grob Košutov, kateremu pravijo, da je mažarska Meka! romajo ljudje kar v trumah. Učitelji vodijo tje svoje učence in učenke zato, da se uče sovražiti sv. vero in yla-

darsko rodovino! Vse to divjanje mora se prej ali slej bridko zmaščevati nad celim mažarskim narodom, zlasti pa nad vlado, ki je to dovolila. — Opomniti moramo še, da Košut je bil rodom Slovak, ne Mažar. V tem pač vidimo, kakšna je moč potujčenja, in da mažarska deželja je kakor srákino gnezdo, v kateri je vse, kar je imenitnega in slaynega — tuje blago!

Kaj je novega po širokem svetu?

Na **Ruskem** se je ustanovilo novo kmetijsko ministerstvo. Bilo je jako potrebno, ker kmetijstvo je na Rnskem silno zanemarjeno.

V **Bolgariji** pravijo, da se maje stol mogočnemu ministerskemu predsedniku Stambulovemu. Najbrže pa je to le gola želja mnogih njegovih nasprotnikov, ki neradi vidijo, kako veliko moč ima ta mož.

Nemški cesar je te dni obiskal svojo soprogo cesarico v Opatiji v Istri. Oba je obiskal potem avstrijski cesar. Pred nekaterimi dnevi pa je šel nemški cesar v Benetke, kjer se je sešel z italijanskim kraljem. — Vračajoč se v Rim je italijanski kralj s kraljico vred v Florenciji pozdravil angleško kraljico, ki se tam mudi.

Na **Francoskem**, zlasti pa v Parizu, še vedno pokajo bombe. Anarhisti se hočejo zmaščevati zaradi tega, ker so se jim vlade začele tako odločno ustavljati. V zadnjih tednih je tudi **Španija** izdala jako ostre postave zoper anarhiste in sploh zoper vse tiste, ki jim pomagajo bodisi po časnikih, bodisi kako drugače.

Italijanski vladi se slabo godi, ker potrebuje jako veliko, denarja pa nima kje vzeti. Na mnogih krajih je tako huda lakota, da ljudje kar travo jedo. Nedavno je 15.000 delavcev napadlo Raveno, katere so še le vojaki po hudem boju odpodili. Tako se godi v Italiji sedaj, ko je „odrešena“ papeževe vlade.

Piše se nam:

Iz Stopič. — Velika nesreča je zadela 1. t. m. vaščane na Zajčjemvrhu. Ta vas, ki šteje 22 števil, začela je goreti v noči od nedelje na pondeljek. Ljudje so večinoma vže trdno spali, ko jih strašen krik: „gori! gori!“ zbudi iz spanja. Pol v spanji, pol v strahu mnogi niso vedeli prvi trenutek kaj začeti. Ker je bilo pa vse suho, je gorelo, kakor bi bilo s smolo polito, in zato so ljudje rešili komaj sebe in živino. Pa še to ne vsi, ker zgorelo je eno tele, nekaj ovac in nekaj prešičev. Sploh pa bi tudi ne bilo mogoče mnogo rešiti, ker vođe — razun v luži — ni.

Daleč na okoli se je videlo žarenje tisto noč; kakor kri so bila nebesa. „To žarenje dneva ni!“ — „To je žig“, klicali so tisti, kateri so videli ta svit. Pa lahko je bilo toliko žarenje, ker je šestnajstim gospodarjem pogorelo skoraj vse, kar so imeli, hiše, pōdi, seno, vozovi, obleka, žito, krompir in drugo, tako, da sedaj nimajo družega, kot kup pepela in

prazne roke, ker „vse premoženje je pepel“. Škoda znaša čez 22 tisoč gld.; zavarovani so bili pa le za okroglih 4000 gld. Štirje gospodarji pa celo zavarovani niso bili.

Pa kaj bi dalje našteval to žalostno in bedno stanje pogorelcev, ker vēm, da jih mnogo usmiljenih src pomiljuje, in da jim tudi mnogi pomagajo in jih podpirajo kakor in s komur jih morejo. Pač lepo je to, saj če: „Imaš li, brate mnogo od nebes, od bratov ne odvrčaj mi očes!“ kliče pesnik. Zatoraj pomagajmo tem revežem, ker nekaterim preti sedaj beraška palica, ako ne bode dovolj usmiljenih src in radodarnih rok.

S hvaležnostjo imenujem pa danes vže nekaj dobrotnikov, kateri so jako hiteli z darovi prav po pregovoru: „Bis dat, qui cito dat! (Dvakrat da, kdor hitro da!) Velečastiti kapitelj novomeški je daroval 66 gld.; gospod Fr. Kastelic v Kandiji je nabral 76 gld. 50 kr., 100 kg riža, 17 škafov in 4 mernike krompirja. G. vodja R. Dolenc je z dovoljenjem slavn. deželnega odbora pripeljal 120 mernikov krompirja; g. Pauser je dal 2 gld., neimenovan 3 gld., č. g. dr. Marinko 5 gld., č. g. Korbič 2 gld. 50 kr., č. g. T. Potočnik 5 gld., č. g. J. Kobilica 10 gld. č. g. F. A. 5 gld., č. g. monsg. M. Jeriha 5 gld. g. A. Volčič 15 gld., prva „Slovenčeva“ zbirka 18 gld., „Zg. Danica“ 10 gld., g. Mirtič mnogo obleke. Tudi drugi so še darovali obleko ali klajo za živino, tudi les in drugo. Vsem pa bodi tukaj izrečena iskrena zahvala! Bog povrni stoterno in nakloni še mnogo posnemalcev, ker vsaki, tudi najmanjši dar bo z največjo hvaležnostjo sprejet.

Pod Gorjanci. — Nedavno vršila se je volitev novega občinskega odbora Šmihel-stopiške občine. Volilni boj je bil živahen. Poskus, vodo na staro strugo napeljati, se je popolnoma izjalovil. Hrepenenje po razdružbi te velike občine tem dalje bolj prodira.

Občina Šmihel-Stopiče obsega 70 vasi z 8008 prebivalcev, ki plačajo direktnega davka 14.500 gld., in sega od Valtevasi do Ráteža, od vrh Gorjanca do Krke. Tako veliko občino naj opravlja od večinoma kmečkih volilcev izvoljeni župan, kteremu iz raznih krajev zbrani odborniki vsled razlike interesov delajo kolikor mogoče ovir.

Vsem ne more vstreči. Če se vstreže eni strani, zameri se vsem drugim. On je v vedni nevarnosti. Zato se pa tudi sposobni izvoljenci kmalo naveličajo. Vsak se brani županstva.

Nenaravna sestava te občine pa ima silno slabe nasledke. Zahteva se od župana, da sam čuva javno varnost. V greh se mu šteje, če najame srenjskega uradnika ali čuvaja. Sam pa ne more biti na vseh koncih in krajih.

Po šolskem zakonu je število za šolo godnih otrok v občini merodajno za odločbo, koliko šol mora biti v občini, koliko razredov naj ima vsaka šola.

Po tem zakonu bi se lahko Šmihel-stopiška občina prisilila, da napravi še eno štirirazredno in dve enorazredne šole.

Zato ni čuda, da občinarji silijo na ločitev.

Kandija, ki ima bolj mestne potrebe, zahteva zá-se mnogo naprav; na primer stražarje, razsvetljava, kar kmečkim posestnikom malo hasne.

Že leta 1890 so občani iz Šmihela in stopiške župovine prošnja za ločitev, s 400 podpisi predložili veleslavnemu deželnemu odboru.

Leta 1892, je bila zopet taka prošnja predložena od vavtovskih župljanov.

Konečno so vsi udje občinskega odbora dne 7. aprila 1893 podpisali novo prošnjo, da se Šmihelstopiška občina razdeli v tri občine: v Šmihelsko, Stopiško-Podgrajsko in Vavtovsko. Prva bi štela 35 vasi s 3852 prebivalci, in bi plačevala 8053 gl. direktnega davka. — Stopiška-Podgrajska občina obsegala bi katastralne občine: Velki Cerovc, Čermošnice, Zajčjivrh, Hrušca, Velki Orehek, Težkavoda, Vinavas z 28 vasi, 3128 prebivalcev, ki bi plačevala 4394 gl. 55 kr. direktnega davka.

Vavtovska občina bi po sedANJI prošnji le štela 7 vasi, 987 prebivalcev, z davkom 1869 gl. 14 kr.

Ta zadnja bi se znala priklopiti k Topliški, ki šteje 2496 prebivalcev, Kandija pa k Novomeški.

Ne dá se tajiti, da bi bilo za obe strani bolje, ako bi nehala medsobna mržnja, ki je obema v pogubo. Doslej je ena drugi ovire delala, s tem pa tudi sebe oškodovala.

Tudi lega Kandije, ki se na drugi strani Krke širi in divno dviguje v okolišču mesta, govori za priklopljenje.

Zdaj je ugoden trenutek, da se vsestranskim željam vstreže.

Od eneržije veleslavn. deželnega odbora je odvisno, da to važno vprašanje v tek spravi in na blagor Dolenjske reši.

Iz Ambrusa 10. apr. 1894. — V času od 31. marčija do 8. aprila t. l. vodili so pri nas trije gospodje očetje Lazaristi sveti misijon. No, kdor je tak sveti čas vže obhajal, ve, koliki blagor je za vsaki kraj. Ob času take milosti je ljudstvo za božjo besedo dosti bolj dozvetno: kršanska zavest se krepi, lahkomišljeni opustljivosti kršanskih dolžnosti in krivim naukom pa se tla izpodkopavajo.

Citati iz svetega pisma, kakor: „Samo eno je potrebno“, Ljubi Boga iz celega svojega srca“, „Ne pojdeš iz ječe, dokler ni poplačan dolg do zadnjega vinarja“, „Dajte Bogu, kar je božjega“, „Pojdite in izkažite se duhovnom“ itd. bili so povod srca pretresajočim govorom oo. misijonarjev. Očetje misijonarji izrazili so se očitno pohvalno o tukajšnjem prebivalstvu, ker se je med tem svetim časom lepo obnašalo, in pobožno k božjim službam dobajalo. Očetje misijonarji spodbujali so pa še posebno mladost, da naj ne pozabi, kar je obetala v tem svetem času: da spolnuje vedno božje zapovedi, ter zavoljo Boga pokori se tudi vselej voljno svojim višjim, ker le dober kristjan je zvest državljan.

Sestero sosednih duhovnih gospodov je pomagalo deliti svete zakramente, ker ljudstvo se je kar trlo v cerkvi od zgodnega jutra do pozno v noč.

Vse to pa so nam preskrbeli naš prečastiti gospod župnik, ki so se morali vsled nekaterih neugodnih razmer zato veliko truditi in dosti žrtovati.

Podpisani stori le prijetno dolžnost, ako se v imenu cele občine gospodom misijonarjem, sosednim gospodom duhovnom in še posebej domačemu gospodu župniku za toliki trud prisrčno zahvali: Bog Vam povrni! Bog daj vsejani božji besedi zaželjeni obili sad!

Franc Skufca, župan.

S Žalostne Gore pri Mokronogu. — Minulo nedeljo, t. j. 8. aprila, obhajali smo prelepo slovesnost na Žalostni Gori pri Mokronogu. Po prizadevanji našega za cerkveno umetnost zelo vnetega župnika, v. č. g. Janeza Viranta, blagoslovile so se namreč ta dan nove podobe za sedmere kapelice na Žalostni Gori, katere je v splošno zadovoljnost naslikal g. Brađaška v Kranju.

Radi ugodnega vremena in ker je bila ta dan ravno mlada nedelja, ko je vsaki mesec romarski shod na Žalostni Gori, prihitela je semkaj iz vseh sosednih župnij nebrojna množica vernih častilcev Matere Božje. Ob polu 10. uri pričelo se je duhovno opravilo, ki se je vršilo prav spodbudno in v najlepšem redu. Zlasti veličasten je bil sprevod iz okrašenega župnišča proti kapelicam, v katerem je nosilo 14 mladeničev omenjene podobe, katerim je svetilo ob strani ravno toliko belo oblečenih deklet; za njimi pa so šli domači g. župnik in trije sosednji gospodje. Po dovršenem blagoslovu podob prebrala se je pri vsaki kapelici iz molitvenika „Marija sedem žalosti“ dotična skrivnost Žalostne M. B. in pevci so zapeli primerno pesen. Ko smo dospeli v cerkev, stopil je trebelski kaplan, č. g. J. Globelnik, na prižnico ter nas v izvrstnem govoru učil, kako moramo častiti Žalostno Devico Marijo. Na to je bila slovesna sv. maša, pri kateri so domači pevci pod vodstvom za pravo, cerkveno petje vnetega organista, g. Lozeja, tako dobro peli, da jim moramo iz srca častitati. Še le ob polu 1. uri končala se je ta spodbudna slovesnost, katere se bodo gotovo še dolgo z veseljem spominjali vsi, ki so se je vdeležili. Ljubi Jezus in Žalostna Mati njegova naj stotero povrneta vsem, ki so kaj pripomogli k tej lepi slovesnosti.

Domače vesti.

(C. kr. poljedelsko ministerstvo) je dovolilo za darila za zasajanje vinogradov na Kranjskem 1000 goldinarjev.

(V korist pogorelcem) na Zajčjem Vrh priredi „Narodna čitalnica novomeška v nedeljo zvečer ob 8. uri koncert, obsegajoč petje, tamburaško glasbo in gledališko igro „Štempihar mlajši“. — Cena za sedeže 50 kr., za stoječe 30 kr. in dijake 20 kr. Preplačila se hvaležno sprejmo.

(Umrla) je v Novem Mestu blaga soproga znane in čislane mizarskega mojstra g. V. Umeka po dolgi in mučni bolezni. — Pretečeni petek pa je vmrl gosp. Franc Šmajdek, trgovec in posestnik v Toplicah. Naj v miru počivata!

(Društvo sv. Cirila in Metoda) imela je pretečeni četrtek svoj letni občni zbor. Iz poročila blagajnikovoga je razvidno, da je podružnica nabrala pretečeno leto 193 gl. 79 kr.

(Na Straži) nahajala se je 8. t. m. na brajdi Jakob Jakšeta 10 cm. dolga trtna mladica s tremi grozdi.

(Dolenjska železnica). 7. t. m. je šel tako zvani komitejski vlak po dolenski železnici od Ljubljane do Novega Mesta. Semkaj je došel ob 12. uri, a vrnil se ob treh popoldne v Ljubljano. Vozil je štiri osebne vozove I. in II. razreda. Vožnja se je vršila gladko brez zaprek, ker je proga vže skozi dodelana. Višji železniški uradniki, ki so se vozili s tem vlakom, so si ogledali posamezne kolodvore in druge naprave. V Novem Mestu so imeli obed. Ob poluosmi uri so prišli gospodje nazaj v Ljubljano. Prvega junija se otvori ta železnica, ki bode pglavitna proga. Radi tega se bodo vozili potniki iz Novega Mesta naravnost, oni iz Kočevja pa se bodo presedali na Grosupljem.

(V bolnišnico v Kandiji) bilo je meseca marca sprejetih 39 bolnih. V oskrbi jih je bilo skupaj 65; od teh je odšlo 26 ozdravljenih, 12 deloma ozdravljenih in eden neozdravljen, dva pa sta umrla. — V novič opomnimo resno gospode župnike in

župane, naj razlože ljudem, da naj vsakdo poprej popraša, je-li mogoče, da se sprejme ali ne; in drugič, naj popraša zdravnika, kakovo bolezen ima. Kajti ako je prostor napolnjen in ako je bolezen neozdravljiva, se pošlje bolnik nazaj — ima torej samo sitnosti in troške. — Ako bi vsprejemali bolnike z neozdravljivimi boleznimi, hitro bi bilo vse polno in drugi bolniki n. pr. ponesrečenci ali taki, katere je treba operirati, morali bi se odgnati. Te dni so pripeljali iz neke bližnje občine starega, nadušljivega moža, ga položili pred samostanska vrata in odšli. To je res od sile, grdo in nehvaležno. Usmiljen brat pobira mile darove po Mestu. Priporočujemo ga znanej milosrčnosti novomeščanov naših.

(Dve novi pevski knjižici). Pri Ignac pl. Kleinmajer in Bambergu so izšle dve jako praktične in koristne knjige za pouk o petju. Spisal skušeni učitelj glasbe in petja g. Anton Medved. Kratek nauk o glasbi smo vže v svojem času pohvalno omenili, na novo izišli knjižici: „Početnik, nauk o petji za ljudske šole“ — cena 20 kr. in „Vaje v petji“, cena 60 kr. pa radostno pozdravljamo, ker ti dve knjižici nam podajeta najboljšo stvarino za pouk v petji. Kdor bo v ljudskih šolah učil učence po tej metodi, lahko si je svest najlepšega uspeha, a „Vaje v petju“ priporočamo ne le srednjim šolam, marveč vsim pevkim zborom in organistom, kateri si hočejo svoje pevce teoretično izvežbati v dobre in stanovitne ker tu je vsa pevca potrebna muzikalna vednost, tako vzorno in praktično izvršena, kakor si jo več glasbenik le želeli zamore.

(V Veliki Dolini) je umrl učitelj g. Ferdinand Strel po dolgi bolezni

(V Radečah pri Zidanem Mostu) se gradi most čez Savo. Dolgo se je delalo za ta prepotrebni most; slednjič ga vendar dobé. Lahko umevamo, kako so ga ljudje veselili.

(Zajčji vrh,) vas stopiške župnije je pogorel t. m. Gorelo je po noči. Radi tega, in ker vas nima vode, se ni dalo kar nič braniti. Nesrečni požar je upepelil 16 hiš ter spravil posestnike v največje uboštvo. Nekaj je bilo zavarovanih, a ne vsi. Da bi se ljudje vsaj v tem vže spametovali. — Pogorelci so jako potrebni zdatne podpore. Usmiljena srca so jim vže doslej precej darovala. Tudi mi jih toplo priporočamo.

(Slovenec, škof v Ameriki). Ameriški časniki poročajo, da je č. g. Jakob Trobec iz Polhovega Gradca nad Ljubljano, izvoljen za škofa v Sait-Cloud v Severni Ameriki. Potem imamo Slovenci vže tri še živeče škofo in pa enega opata v Ameriki, ki so vsi doma iz Kranjskega — Dolenjec prečast. gosp. Vertin in Gorenjec Mrak in pa Trobec.

(Požari.) V Trebnjem je pogorel 19. marc. neki vinski hram. Dne 7. aprila popolnoči je pogorelo udovi Krajnarjevi gospodarsko poslopje z vsemi pridelki in hišnim orodjem; rešili so samo živino. Ker je pogorela tudi 27. februarja hiša posestnika Radeljna na Dolenjih Ponikvah, se sumi ne brez vzroka, da zopet zažiga zlobna roka. — Gorelo je zadnji čas tudi v Zalogu pri Šmarjeti in na Zajčjemvrhu pri Stopičah. V Šentrupertu so pogoreli župnikovi živinski in prašičji hlevi. Zažgala je hudobna roka. Sreča le, da ni pogorela vsa vas. — 8. t. m. je udarila strela v neko hišo v Telčjem v škocijanski fari. Pogorela je cela vas, le dve hiši sta ostali. Skoda je nad 10.000 gld. — 12. t. m. je pogorela vas Kremenec pri Igu. — Torek zvečer pogoreli ste pa dve hiši na Kartelevem pri Mirnipecih. — Šibe ognja nas obvaruj Bog!

V Novo Mesto vračujoča se pisma:

Meseca marca: Anton Popovič, Wien XII. 37 — Jožef Bahar, Calumet (rec.) — Franc Krese, Colinsiti — Martin Oklešen, Lasalle Illinois — Johann Sajovic, Bivabik — Josefina Ruršnijak, Doborij Bpest — Maria Jaklič, Vel. Lašče — Bergmann, Dresden — Zelenič, Aunburg — Johann Bizjak, Vestmorlonth — Anton Velgemut, Slatina in Slavonia — Johann Blut, San Francisco — Jožefa Gorišek, Dole — Maria Hrovatič, Triest.

Loterijske številke.

Trst	31. marca	63	34	10	65	2
Gradec	7. aprila	72	58	22	33	40

ZAHVALA.

Za mnoge dokaze sočutja mej boleznijo in ob smrti naše nepozabljene soproge oziroma matere, gospe

JOSIPE UMEK,

za darovane krasne vence, za obilo spremstvo k poslednjemu počitku izrekujeva slavnemu občinstvu, vsem sorodnikom, prijateljem in znancem toplo zahvalo.

Še posebej se zahvaljujeva slavnemu katol. društvu rokod. pomočnikov za korporativno spremstvo. — Vsem najtoplejšo zahvalo.

Vinko Umek,

mizar in posestnik,
sprog.

Karolina Umek,
hči.

(76)

Poziv.

Sledečim osebam, oziroma njih pravnim naslednikom kot njim postavljeni kurator ad actum naznanjam, da so za nje v depozitni kasi c. kr. m. d. okrajne sodnije v Rudolfovem shranjene sledeče knjižice — za:

Peter Kastrevc-a iz Gaberja čez	14	gld.
Ferdinanda Strauss iz Rudolfovega	86	"
Janeza Cesar iz Vel. Bučne Vasi	34	"
Janeza Kovačič iz Hriba	163	"
Marija Zorko iz Velkega Kala	8	"
Matijo Hočevnar iz Spodnjega Kronovega	227	"
Matijo in Ano Rojc iz Trsta	42	"
Martina Gorjanc iz Spod. Suhadola	26	"
Franca Wregar od ?	7	"
Jero Bele iz Boričevega	5	"
Jožeta Pašič iz Brusnic	84	"
Franceta Lukan iz Brezja	41	"
Upnike Janeza Majntinger iz Rudolfovega	134	"
Davida Gajzinger iz Dunaja	2	"
Uršo Gorše iz Lešnice	294	"
Terezijo Krašovec iz Rudolfovega	263	"
Matijo Milic iz Reke	65	"
Ano Pekic iz Jurne Vasi	9	"
Franca Kastelic iz Vine Vasi	59	"
Matijo Kastelic iz Trsta	10	"
Marijo Martini od ?	5	"
Franceta Rižnar iz Podboršta	18	"
Marijo Gravatti iz Trsta	4	"
Janeza Mesojedec iz Prapreč	63	"
Ano Augustini iz Toplic	26	"
Ano Fabjan iz Toplic	15	"
Franceta Smuk iz Hriba	16	"

Uršo Grill iz Hriba	16 gld.
Janeza Grill iz Vimola (Wiederzug)	32 "
Jero Klobučar iz Uršnih Sel	50 "
Franca Miklavčič iz Loke	6 "
Franca Gorenc iz Strajn	9 "
Janeza in Nežo Želko iz Čemš	11 "
Feliksa Deželan iz Brusnic	13 "
Franceta Jeriček in Spod. Težke Vode	6 "
Mihata Taler iz Dobindola	2 "
Janeza Vesel iz Rudolfovega	19 "
Jože Kocijančičeve dediče	498 "
Sigmundo Čičkaj dediče	71 "
Sebastjana Abraham, Janez Bersan, Terezijo Hoffman, Antona Saje, Nežo Bersan, Štefana Abraham od ?	76 "
Matijo Petrič iz Žabje Vasi	450 "
Luko Cesar, Jožefo Gazvoda, Marjeto Blažič, Nežo Kovačič, Ano Černe, Miho Blatnik, Matijo Gimpelj, Antona Jaklič	79 "
Jožeta Dobravc in Uršo Dobravc	75 "
Matijo in Jurija Grill, Janeza Schauer, Janeza Windischmann, Andreja in Matija Wrinskelle, Janeza Vidmar, Jurija Kramar, Marjeto Wrinskelle, Jurija Kump, Jurija Ulrich, Franceta Golob, Matijo in Jurija Pečauer, Jožeta Kligel od ?	46 gld.
Ana Mohorčič dediče, Janeza in Marijo Jerman, Marijo Dragman, Mino, Marijo in Uršulo Miše od ?	100 gld.
Martina Rakoše, Jurija Jonke, Karla Molina, Matijo Udovič od ?	39 "
Izak Babnik in Jožefa Vodin od ?	139 "
Antona Šašek iz Hrušice	19 "
Matijo Kovačič iz Malega Vrha	23 "
Janeza Bradač iz Spodnjih Šic	58 "
Janeza Foršek iz Potov Vrha	2 "
Ignaca Deželan iz Brusnic	22 "
Marijo Ljubič iz Beršlina	30 "
Marijo Ulčar iz Meniške Vasi	56 "
Franca Krohal od ?	47 "
Franca Mohar iz Rajnuš	385 "
Jožeta Nasimbeni iz Dolenje Vasi	430 "
Jožeta Lakovec od ?	17 "
Marijo Bambič od ?	49 "
Alojzija Saje iz Biške Vasi	98 "
Janeza Rakar iz Golobinjeka	6 "
Andreja in Nežo Bedek iz Gaberja	10 "
Marjeto Modic iz Dolža	110 "
Franca Stonič iz Ribnika	25 "
Martina Bradač iz Vel. Rigla	24 "
Matijo Pucelj iz Suhorja	106 "
Janeza Mergole iz Tomažje Vasi	39 "
Janeza Stalcar iz Spod. Tapel Vrha	3 "
Antona Kastelic iz Obrha	6 "
Franca in Matijo Kotnik iz Ljubnega	168 "
Jožeta Troje iz Blatnika (Russbach)	19 "
Andreja in Janeza Höferle iz Mašlja	96 "
Jožeta Gramer od ?	8 "
Franca Robas iz Cegelnice	9 "
Ferdinanda Wittine iz Čermošnic	818 "

Pozivljam imenovance, naj zaradi izročitve teh vrednosti vložijo prošnje pri c. kr. m. d. okr. sodnijski v Rudolfovo ter prilože izkaz o istinitosti svoje osebe.

Rudolfovo, meseca sušca 1894.

Karol Zupančič,
kurator ad actum.

Razglas

o oddajanji bikov-plemenjakov belanske (cikaste) pasme.

Deželni odbor kranjski odda konec meseca aprila t. l. nekaj bikov-plemenjakov belanske (cikaste) pasme in sicer v prvi vrsti občinam in le če bi se teh ne oglasilo zadostno število, tudi zasebnim živinorejcem.

Prošnje za bike pošiljajo naj se do 22. aprila t. l. deželnemu odboru kranjskemu v Ljubljani.

Pogoji, pod katerimi se biki oddado so:

1. Bik se mora pravočasno prevzeti v Ljubljani pri Bavarskem dvoru.

2. Pri prevzetju bika mora se zanj plačati polovica nakupnih stroškov.

3. Prejemnik bika se ima zavezati, da ga bo imel dve leti za pleme in da povrne po 5 gld. za vsak mesec, če bi ga iz kakoršnegakoli vzroka, vedno pa z dovoljenjem deželnega odbora, pred pretekom dveh let prodal. Nasprotno pa bo deželni odbor dovolil nagrado 20 gld., če se bo bik rabil najmanj štiri mesece čez dve leti za pleme, za vsak nadaljni mesec pa po 5 gld.

Od deželnega odbora kranjskega

v Ljubljani, dné 7. aprila 1894.

Udano podpisani dovoljuje si slavnemu občinstvu naznaniti, da bo počel binkoštno praznike t. l.

gostilno pri „Juncu“

v Kandiji v gosp. Dergancovi hiši.

Obljubuje, da se bo de trudi želji svojih p. n. gostov z dobrim vinom in pivom, kakor tudi z dobrimi in okusnimi jedili postreči.

Priporočaje se za mnogobrojni obisk, beleži sè spoštovanjem

(73-1)

M. Junc.

Repa za krmo (74-1)

je na prodaj v grajščini Strugi po 25 kr. mernik. Ravno tam se proda skoraj nova streha za hlev.

Novo lepo posestvo na prodaj.

V Zalogu, tri četrt ure od železnične postaje Novo Mesto in pol ure od postaje Straža ležeče lepo posestvo na ravnini, obstoječe iz hiše in gospodarskih poslopij, njiv, travnikov in vinogradov, je takoj naprodaj. Cena 3.500 gld. Več pove lastnik Franc Šteh, Zalag hiš. št. 13, pošta Novo Mesto. (59-3)

Kovačnica,

v prav dobrem stanju, z lepim stanovanjem in v dobrem kraju, odda se takoj v Zatičini pri Višnjigori.

Več se izve pri lastniku

(38-3)

Jože Gorišek-u.

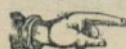

Razglas.

Ravnateljstvo mestne hranilnice v Novem Mestu, daje na podlagi sklepa z dne 21. marca 1894, št. I, na znanje, da bode hranilnica začela poslovati dne

1. maja tekočega leta

ob 10. uri v mestni hiši.

Od tega dneva se bodo prejemale vloge. Prošnje za posojila pa se lahko ulagajo že od 15. aprila počenši.

 Uradni dnevi so vsak torek in petek od 10.—12. ure dopoldne.

(70—2)

Ravnateljstvo mestne hranilnice v Novem Mestu,
dne 30. marca 1894.

Adolf Pauser,
predsednik ravnateljstva.

Fran Perko,
pisarnični ravnatelj.

Dr. Schegula,
podpredsednik ravnateljstva.

Išče se 14—16letni deček,

ki bi se hotel učiti strojarskega obrta. Sprejme se pod ugodnimi pogoji pri

(66—2)

Ivan Oblaku,
strojarju na Vrhniki.

 Na prodaj je

1500 mernikov lepega semenskega krompirja

po jako nizki ceni. — Več pové lastnica

(27—5)

pl. Fichtenau.

Na prodaj.

V Kandiji pri Novem Mestu so naprodaj dobro ohranjena železna štacunska vrata in okno s kamnitimi bangarji vred. — Dalje tudi podpisani priporoča po jako nizki ceni stare železniške šine za obokanje, cement za stavbe, poljski gips in vsakovrstno železnino.

Franc Kastelic,
trgovec v Kandiji.

(77—1)

 Otvorjenje nove prodajalnice.

P. n.

Podpisani dovoljuje si sl. občinstvu naznaniti, da je v Rudolfovem na Velikem Trgu, hiš. št. 87 v Kastelčevi hiši otvoril novo prodajalnico pod tvrdo

Anton Ogrin

(preje Th. Salloker.)

Prodajal bode špecerijsko blago najboljše kakovosti in po jako nizki ceni. Upa, da si bode s finim blagom, kakor tudi hitro potrežbo kmalo pridobil naklonjenost slavnega občinstva. Priporočevaje se za mnogobrojni obisk svoje novo vrejene prodajalnice, beleži

z odličnim spoštovanjem

Anton Ogrin

v Rudolfovem, Vel. Trg št. 87.

(62—2)

 Otvorjenje nove prodajalnice.

Oves „Willkomm“.

Ta izvrstna vrsta težkega ovsca obrodi v vsaki zemlji prav dobro in se je pokazala v goratih pokrajinah kot najzgodnejša in najrodovitejša; ima visoko in prav dobro krmilno slamo in ne poleže. Ker se mora ta oves jako redko posejati, zadostuje 50 kg za en joh. Cena enemu kilo je 25 kr., 50 kg 10 gld., 100 kg 18 gld. Vrečice, ki imajo 5 kg pošiljajo se poštine prosto na vsako pošto postajo za 1 gld. 80 kr. — Bogato rodeči dupavski oves rodi najbolje v peščeni ilovnati zemlji; 50 kg za 6 gld. 50 kr., 100 kg za 12 gld. z vrečo postavljen na postajo Konjice. — Razpošilja oskrbnitvo grajščine Goliče pri Konjicah na Štajerskem dokler ga ima kaj v zalogi. (40—4)

600 centov mrve in nemške detelje

ima na prodaj

Josip Windischer,

(67—2)

posestnik v Kandiji.

Dober zaslužek

odpre se s 1. aprilom t. l. inteligentnim, slovenske pisave dobro zmognim in delalnim osobam, ki bi se hotele posvetiti važnej narodno gospodarskeji stroki. Ponudbe pošiljajo naj se v zaprtih pismih z napisom: „Dober zaslužek“ poste restante v Ljubljano. (61—2)